

TÜRKÇE A DERSİ (CAT 1) TEZİ

Araştırma Sorusu: Necip Fazıl Kısakürek'in ve Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde ölüm olgusu şiir kişileri üzerinden hangi yönleriyle ele alınmıştır?

Sözcük Sayısı: 3991

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
1. CAHİT SITKI	
1.1 Cahit Sıtkı'nın ölüm konulu şiirlerinde korku ve mutsuzluk	5
1.2 Cahit Sıtkı'nın ölüm konulu şiirlerinde kabulleniş ve kurtuluş	9
2. NECİP FAZIL KISAKÜREK	
2.1 Necip Fazıl'ın ölüm konulu şiirlerinde dert ve travma	12
2.2 Necip Fazıl'ın ölüm konulu şiirlerinde teslimiyet ve mutluluk	15
II. SONUÇ	21
III. KAYNAKÇA	23

Araştırma Sorusu: Necip Fazıl Kısakürek'in ve Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde ölüm olgusu şiir kişileri üzerinden hangi yönleriyle ele alınmıştır?

I. GİRİŞ

Ölüm nedir? Ölüm kimilerine göre bir kaçış, kimilerine göre terk edıştır. Kimilerine göre ürkütücü, kimilerine göre ise huzur vericidir. Fakat her şeyden önce, ölüm, tahminlerin ötesinde bir bilinmezliktir. Nasıldır, ardında ne vardır, sona ulaşmak mıdır yoksa sonsuzluğun kapılarını aralamak mıdır soruları yıllar boyu cevabını bulamamıştır. Hakkında yüzlerce şarkı söylenmiş, film çekilmiş, kitap yazılmış ve şiir kaleme alınmıştır ama bunlar da yalnızca bilinmezlikle sınırlı kalmıştır.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde sıkça rastlanan ölüm teması ise şair için belki de bunların hepsidir. Şairin şiirlerinde ölüm olgusu şiir kişinin karmaşık duyguları üzerinden işlenmiştir. Şairin kimi şiirlerinde ölüm; korku ve mutsuzluk kavramları olarak öne çıkarken kimilerinde de kabulleniş ve kurtuluş kavramlarına dönüşmüştür. Bu farkın temel sebebi de yıllar ilerledikçe yaşanmışlıkların deneyimiyle ölüm kavramına olan bakış açısının değişmesi ve ölümün doğal bir gerçeklik olduğunun algılanmasıdır. Cahit Sıtkı yaş aldıkça kafasını kurcalayan ölüm düşüncesini kabullenmeye başlamış ve zaman zaman bunun bir kurtuluş olduğuna inanmıştır. Şiirlerinde ölüm konusunu işlerken yaptığı betimlemeler, imgelerle süslü anlatımlar şiirlerini derinleştirmiş, okurların perspektiflerine göre birden çok anlam çıkmasını sağlamıştır. Yapılan çalışmada, şairin “Otuz Beş Yaş” adlı eserinden seçilen şiirler, ölüm gerçekliğinin birey üzerinde yarattığı duygu durumları üzerinden incelenmiştir. Birbirleriyle tezatlık içerisinde olan korku-kabulleniş ve mutsuzluk-kurtuluş kavramları ve bu tezatlıkların olası sebeplerinin de incelendiği bu çalışmada şairin ölüm ile ilgili yazdığı hemen hemen her çalışmayı bulmak mümkündür. Cahit Sıtkı'nın tüm eserlerinin toplandığı “Otuz Beş Yaş” kitabı da tüm eserleri inceleme kolaylığı sağlamıştır. Cahit Sıtkı'nın “ölüm şairi” olarak

nitelendirilmesi, diğer şairler tarafından da onaylanmaktadır. Ahmet Hamdi Tanpınar, “Edebiyat Üzerine Makaleler” adlı yapıtında Cahit Sıtkı için: “Onun şiiri, ölümün aynasında küçük ve dağınık tuşlarla bütün hayatı ve insan kaderini toplar”

İleri Düzey Türk Edebiyatı tezinde incelenen bir diğer şair Necip Fazıl Kısakürek de ölüm olgusunu benzer şekilde ele almıştır. Şair zaman zaman şiirlerinde ölüme duyduğu korkuyu anlatırken bazı şiirlerinde de ölümü bir kurtuluş olarak benimsemiştir. Bu tezatlık, şairin olgunlaşmasının, yaş almasının bir sonucu olarak görülmektedir. Ölümün anlam karmaşası içerisinde kendine bir yer bulmaya çalışan şair, en iyi yaptığı şekilde şiir yazarak içini satırlara dökmüştür. Necip Fazıl şiirlerinde sık şekilde kullandığı betimlemeler ve derin anlatımlar ile ölüm olgusunun etkili bir şekilde öne çıkmasını sağlamıştır. Necip Fazıl’ın ölüm konulu bütün şiirlerinin toplandığı “Çile” yapıtında ölüm olgusunun nasıl ele alındığı, şairin duygu durumları, şiirlerini üzerine kurduğu anlatım teknikleri net bir şekilde incelenebilmektedir.

Şairler ile ilgili yapılmış olan diğer çalışmalara bakıldığında, iki şairin şiirlerinde de ayrı ayrı ölüm temasının irdelendiği çalışmalara rastlanılmaktadır. *Nesim Sönmez* tarafından ele alınmış “ *Cahit Sıtkı Tarancı’nın Şiirlerinde Yalnızlık ve Ölüm Temaları* ” çalışması, şairin ölüm teması konulu şiirlerinin incelendiği ve yorumlandığı, bu konuda en çok göze batan çalışmalardan biridir. Necip Fazıl Kısakürek ile ilgili de benzer çalışmalar araştırılmış ve tez için yararlı olabilecek çalışmalar bulunmuştur. Şairin eserlerindeki ölüm temasının incelendiği çalışmalardan biri *Murat Tan* tarafından yazılmış “ *Necip Fazıl’ın Hikayelerinde Kaçınılmaz Son: Ölüm* ” çalışmasıdır. Bu iki çalışma ışığında iki ölüm şairinin bu temayı ele alış şekilleri ve duygu durumları bu İleri Düzey Türk Edebiyatı tezinde birleştirilmiş ve karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu iki şairin eserleri incelenirken ölüm temasında olan

şairlerin çoğu ele alınmış, iki şair de benzer başlıklar altında ayrı ayrı karşılaştırılmıştır. Bu sayede karşılaştırılan şairlerin ölüm temasını ele alış biçimleri net bir şekilde görülmüştür.

1. CAHİT SITKI TARANCI

1.1 Cahit Sıtkı'nın ölüm konulu şiirlerinde korku ve mutsuzluk

Ölüm çoğu insanın aklına korku kavramıyla birlikte gelmektedir. İnsanların ölmekten korkmalarının en büyük sebebi de kimsenin ölüm hakkında en ufak bir fikrinin olmaması, yalnızca varsayımlarla somutlaştırmaya çalışması olabilir. İnsanlar evrende bilmedikleri bir şeylerin var olmasından rahatsızlık duyarlar ve bilinmezlikler onları korkutur. Çoğu insan gibi Cahit Sıtkı da çoğu zaman ölümden delicesine korkmuş ve ölümün bir gün onun kapısını da çalacağını kabullenememiştir. Bu korkuyu da satırlara dökmüş, sırtındaki bu ölüm yükünden biraz olsun kurtulmaya çalışmıştır. Ölümle ilgili şiirlerinin çoğunda olumsuz ve korkunun hâkim olduğu bir atmosfer vardır. Bu karamsar havanın en çok göze battığı şiirlerden biri “Çöküyorum” şiiridir.

“...Korkulu bir sarayım doğduğum günden beri.

Ne gizli cinayetler, neler neler oluyor,

Denize her gün körpe cesetler döküyorum.

Ne baharlar soluyor, ne baharlar soluyor,

Azamet ve ihtişam içinde çöküyorum!”

Şairin “Çöküyorum” adlı şiirinde “Korkulu bir sarayım doğduğum günden beri” dizesi, şiir kişinin doğduğu günden itibaren içinde bir korkuyla yaşadığının, bu korkunun da ilerleyen dizelerde ortaya çıkan ölüme işaret ettiğinin göstergesidir. ‘Denize körpe cesetler dökmek’ ifadesi şiir kişinin içindeki anıların ve yaşanmışlıkların bir bir içinden akıp gittiğini

anlatmaktadır. Şair, bu kayıpları ‘ceset’ kelimesi ile ifade ederek şiire ölüm havası katmaktadır. ‘Ne gizli cinayetler, neler neler oluyor’ dizesindeki cinayet kelimesi de ölüme işaret etmektedir. Şiir kişinin azamet ve ihtişam içinde çökmesi, öldüğünün fakat bu ölümün görkemli bir şekilde olduğunun işaretidir. Şiir kişinin ölümden korkuyla bahsettiği bir diğer şiiri de adından da bu dehşeti yansıtan “Korkulu Köprü” şiiridir.

“Beşikten başlayıp mezara uzanan,
Tenha ve korkulu bir köprüdür ömrüm.
...“Haydi mezara koş” der garipten bir ses.
...Hep böyle tereddüt içinde ben bî-kes,
Beyhude ararım bir kaçacak delik.”

Şiirde şiir kişinin doğumundan ölümüne kadarki geçirdiği süre teşbih sanatından yararlanılarak korkulu bir köprüye benzetilmiştir. Kullanılan teşbih sanatı şiirdeki korku kavramını güçlendirmiştir. Şiir kişisi “Beşikten başlayıp mezara uzanan, تنها ve korkulu bir köprüdür ömrüm.” dizesi ile varlığını monoton bir şekilde bir baştan bir başa yani doğumundan ölümüne kadar sürdürdüğünü anlatmıştır. Zaman zaman nereden geldiğini bilemediği bir dürtünün ona ölmesini söylediğini, “ “Haydi mezara koş” der garipten bir ses” dizesi ile açıklamaktadır. Şiir kişisi, ölümler yaşam arasında hangi çizgide duracağına karar verememiştir ve kendini bir boşlukta hissetmektedir. Bu nedenle ‘Hep böyle tereddüt içinde ben bî-kes’ dizesi ile kendini kimsesiz hissettiğini anlatmaktadır. ‘Beyhude ararım bir kaçacak delik’ dizesi ile de ölümden kaçmaya çalışmanın anlamsız bir uğraş olduğunu anlatmaktadır.

Şiir kişinin ölümden korkuyla bahsettiği bir diğer yapıt ise “Ölüm, Sinsi Ölüm” yapıtıdır.

“Ölüm, sinsi ölüm,

Ey açmayan gülüm,
Ötmeyen bülbülüm,
...Ne olsa ki bir gün
Er geç yapacağın
O amansız baskın,
Kâh tufan, kâh yangın
Gibi bu düşünce
Bütün dehşetince
Kafamda her gece.
...Ey açmayan gülüm,
Ötmeyen bülbülüm,
Ölüm, sinsi ölüm.”

Şiir kişisi “Ölüm, Sinsi Ölüm” şiirinde ölüm düşüncesinin aklını ele geçirdiğini, ne gece ne de gündüz ölümden başka hiçbir şey düşünemediğini anlatmaktadır. “Er geç yapacağın o amansız baskın” dizesinde, şiir kişisinin ölümün geleceğinin bilincinde olduğunu fakat bu gelişin aniden olacağını ve onu da bu durumun korkuttuğunu söylemektedir. Şair, benzetme sanatından yararlanarak ölüm kavramını açmayan güle ve ötmeyen bülbüle benzetmiştir. Pozitif birer imge olan gül ve bülbül açma ve ötme gerekliliklerini yerine getiremediği için imge olumluyken olumsuzla dönmüş ve ölümün sinsiliğini vurgulamıştır.

Cahit Sıtkı Tarancı, ölümü çoğu şiirlerinde olumsuz ve karamsar bir şekilde betimlemektedir ve bu durum da yarattığı ölüm havasını ağırlaştırmaktadır. Şiirlerinde sık sık ölüm kavramının yanında ‘karanlık’ ve ‘gece’ kelimelerini de kullanmaktadır. “Akşam Vakti” şiirindeki “Gözlerine geceler dolmadan” ifadesi de gözleri ebedi karanlığa kapamak anlamına

gelip bu karamsar havayı desteklemektedir. “Her Günü Özleyiş” şiirindeki ‘Bir güzelliğin var, bir de gece’ dizesindeki ‘gece’ kelimesi de bu tezi doğrular niteliktedir.

Cahit Sıtkı’nın ölümle ilgili aklını en çok kurcalayan şey de ölümün ne zaman geleceğini bilememesidir. Bu sorularını “Elveda” adlı şiirinde dile getirmiştir.

“Elveda alışılmış güzel günler elveda;

...Kara bitti demektir; başlıyor bahtımızda

Her dalgası bir ölüm tehdidi olan deniz.

Lakin öyle sis ki her taraf seçmek ne mümkün

Yakın mı yahut uzak mı öleceğimiz gün.”

Şiirdeki veda havası, şiir kişinin yaşadığı günlere veda etmesinden kaynaklanmaktadır. “Elveda alışılmış güzel günler elveda” dizesi, şiir kişinin yaşadığı tüm günleri geride bırakması, yani ölüme yaklaşmasını ifade etmektedir. Şiir kişisi, yaşadığı zaman boyunca geçirdiği güzel günler ile ölümün gelmesiyle birlikte vedalaşmak zorunda kalmıştır. ‘Kara bitti demektir; başlıyor bahtımızda her dalgası ölüm tehdidi olan deniz’ dizesinde kara ve deniz kelimeleri tezat oluşturmakta ve yaşam ile ölümlü simgelemektedir. Deniz uçsuz bucaksız olması, başının ve sonunun belli olmaması ve insanların ne ile karşılaşacağını belli olmaması, şairin ölümü sorgulamasına işaret etmektedir. “Lakin öyle sis ki her taraf seçmek ne mümkün, yakın mı yahut uzak mı öleceğimiz gün” dizesi de şairin kafasındaki karışıklığı ve ölümlü sorguladığını kanıtlar niteliktedir.

Şairin ölümü kabulleniş aşaması bir hayli zor olmuştur. Şiirlerinin birçoğunda ölümü reddetmesi de bu yüzdendir. Ölmek istemez ve bu isteksizliğin ardından korku gelir. “Ben Ölecek Adam Değilim” şiirinde de şiir kişisi dünyayı çok benimsediğini ve ölmekten korktuğunu ‘Kapımı çalıp durma ölüm, açmam; ben ölecek adam değilim.’ dizesinde

anlatmaktadır. Şiirin devam eden dizelerinde ise yaşarken yapmaktan hoşlandığı şeyleri saymaktadır ve öldükten sonra bunların hiçbirini yapamayacağı için ölmek istemediğini, ölecek biri olmadığını dile getirmektedir. Şiirin sonunda da ‘Nedir ki eninde sonunda ölüm? Ayır düşmek değil mi aşinalardan? Kapımı çalıp durma ölüm, açmam; ben ölecek adam değilim’ dizeleriyle ölümün alışkanlıklardan kopmak olduğunu bu nedenle de ölmek istemediğini vurgulamaktadır.

1.2 Cahit Sıtkı’nın ölüm konulu şiirlerinde kabulleniş ve kurtuluş

Cahit Sıtkı, şairlik hayatının bir noktasından sonra ölümden kaçamayacağını anlamış, ölümü salt bir gerçeklik olarak kabullenmiş ve kurtuluşunun ölüm olduğunu kavramıştır. Bu kabullenişin sebebi belki de ilerleyen yaşı veya olgunlaşan düşünce tarzıdır. Ölümden kaçmanın anlamsız olduğunun, kaçarak ölümü öteleyemeyeceğinin, kabullenişin reddetmekten daha kolay olduğunun bilincine varmıştır. Ölümden korktuğunda nasıl o yükten kurtulabilmek için düşüncelerini satırlara döktüyse, kabullenişini de kolaylaştırabilmek ve kendini ikna etmek için şiire başvurmuştur.

“Bir Kapı Açıp Gitsem” şiiri, şiir kişinin kendini dünyevi mekân dışında bir yerlere ait hissettiğine işaret etmektedir.

“Ben bu dünyaya yanlış gelmiş olacağım ben,
Ben öyle her insandan, o kadar uzağım ben.
...Yoksa içimde başka bir dünya hasreti var.
-O içimden sevdiğim, benim olan dünyadan,
Bir ses bana: “Gel!” dese, ben o sesi işitsem;
Kimsecikler duymadan bir kapı açıp gitsem!”

Şiirde şiir kişisi bu dünyaya bir yanlış sonucu geldiğini, bu dünyaya kendini yakın hissedemediğini, aidiyet duygusundan yoksun olduğunu anlatmaktadır. ‘Yoksa içimde başka bir dünya hasreti var’ dizesi, öteki dünyaya duyduğu özleme işaret etmekte olup, ölümün kabullenişini simgelemektedir. “O içimden sevdiğim, benim olan dünyadan, bir ses bana: ‘Gel!’ dese, ben o sesi işitsen” dizeleri, şiir kişisinin başka bir dünyaya aidiyet duygusu hissettiğini, o dünyadan bir çağrı istediğini anlatmaktadır. ‘Kimsecikler duymadan bir kapı açıp gitsem’ dizesi de yakınlarını ve onu sevenleri üzmeden bu dünyadan göç etmenin bir yolu olmasını umduğunun altını çizmektedir. Şairin ölümü kabullenişin net bir örneği olan şiirlerinden bir diğeri ise “Beni Kıskanan Ölüler” şiiridir.

“... Gün benim olmuş ne çıkar,
Ne çıkar kıskanç ölüler;
Benim’çin açsa da güller;
Bana da bir gün ölmek var.”

Bu eserde şiir kişisi ölen insanların onun yaşıyor olmasını kıskandığını fakat nedenini anlayamadığını işlemektedir. Şu an yaşıyor olsa da bir gün öleceğini ‘Benim’çin açsa da güller; bana da bir gün ölmek var’ dizelerinde dile getirmiştir. Bu dizenin çok benzeri de “Obsession” şiirindeki ‘Herkes gibi bana da bir gün mukadder ölüm’ dizesinde görülmektedir.

“Ey her gün gölgesini omzumda duyduğum el,
-Gölgesi kendinden bin kere beter ölüm-
Her gece karanlıkta karşıma çıkan heykel,
Herkes gibi bana da bir gün mukadder ölüm.

Kandırısın beni bırak bu renkler, bu kokular,

Ne olsa bu bahçede bir şarkılık günüm var;
Bilmem ne aksettirir yarın benden bu sular,
Ve sanmam geri gelsin bu giden günler ölüm.”

Aynı şiir içerisinde yer alan “Ey her gün gölgesini omzumda duyduğum el, -Gölgesi kendinden bin beter ölüm-“ dizeleri, şiir kişinin ölüm düşüncesini her an aklının bir köşesinde hissettiğini, ölümün belirsizliğinin, ölmekten daha korkutucu olduğuna işaret etmektedir. “Ne olsa bu bahçede bir şarkılık günüm var; Bilmem ne aksettirir yarın benden bu sular, ve sanmam geri gelsin bu giden günler ölüm.” kelimeleriyle de ölüme karşı kabullenişini dile getirmektedir. Ona göre kelimenin tam anlamı ile korkunun ecele faydası yoktur. Her ne kadar korksa da ölümden kaçamayacağını bilincine varmıştır. Kimi şiirlerinde de yaşam onu yorduğundan dolayı ölümü istemektedir. “Her Gece mi Bu Uykusuzluk” şiirinde de bu isteğinden bahsetmektedir.

“Deliksiz bir uykuya vaadin,
Günün dolmuş veya dolmamış,
Gençliğime filan bakmadan,
Derhal gelebilirsin ölüm;
Kapı açıktır, lamba sönmük.”

Şiir kişisi, onu yoran bu hayattan kurtulmanın tek yolunun ölmek olduğunu düşünmektedir. Deliksiz bir uyku isteğini karşılamak için ölümü davet etmektedir. Gelecek ölüm ona dünyada bulamadığı huzuru verecekse gelebileceğini ve onu savunmasız bir şekilde beklediğini dile getirmektedir. ‘Gençliğime filan bakmadan, derhal gelebilirsin ölüm’ dizesiyle zamanının

dolmuş dolmadığının önemli olmadığını, yalnızca huzura kavuşmak istediğini vurgulamaktadır. Bu da ölümü kabulleniş ve arzulanışıdır.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Otuz Beş Yaş adlı eserindeki ölüm konulu şiirlerine bakıldığında şairin hayatındaki dönemler ile birlikte değişen ölüm algısını gözlemlemek mümkündür. Şair şiirlerinde zaman zaman ölüme duyduğu korkuyu, zaman zaman da ölüme duyduğu arzuyu ele almıştır. Ölümden kaçış teması bir anda ölüme kaçışa dönmüş olup şairin yarattığı tezat sanatına örnektir. Ölüm kimi zaman insanları korkutsa da ölümden kaçışın mümkün olmadığını anlamak ve ölümü doğal bir gerçeklik olarak kabullenmek insanı bu korkulardan uzaklaştırır, hayata daha pozitif bakmasını sağlar.

2. NECİP FAZIL KISAKÜREK

Bir diğer ölüm şairi Necip Fazıl'ın "Çile" isimli eseri incelendiğinde de şairin ölüme ele alışının örneklerini net bir şekilde görmek mümkündür. Necip Fazıl ölüm olgusuna genel olarak pozitif yaklaşırsa da zaman zaman düştüğü ikilemler de bu eserde yer almaktadır. Aynı şekilde ölüm kavramının belirsizliği ve kafa karıştırıcılığı, Necip Fazıl'ın da ölüme ilgili tahminlerde bulunmasına da ölümü iki zıt duygu durumu içerisinde kaleme almasına sebep olmuştur. Necip Fazıl'ın ölüm temalı şiirleri dert/ travma ve teslimiyet/mutluluk olmak üzere iki bölümde incelenebilir.

2.1 Necip Fazıl'ın ölüm konulu şiirlerinde dert ve travma

Necip Fazıl, ölüm kavramını sürekli düşünen, bu bilinmezliğe tatmin olacağı cevaplar arayan, kafası ölüme meşgul bir şairdir. Ölümün gizemini çözebilmek için büyük bir arzu duyar ve bu düşünceler de onu delirtecek duruma getirir. Bu sorularla birlikte gelen iç sıkıntısı, dert ve travma temaları şiirlerinde öne çıkmaktadır. Bu sorgulamanın belirgin olduğu şiirlerden biri "Eski Rafta" şiiridir.

“...Söylerler, mezara kulak dayasan;

Bir daha ölmek için ölüdür.

...Ölmemenin olsa gerek ilacı;

Eski rafta ara, belki bulursun!”

Şiir kişisi, bu şiirde ölümü arzulamaktan çok kaçmak istediğini anlatmaktadır. “Söylerler, mezara kulak dayasan; bir daha ölmek için ölüdür” dizeleri, şairin ölmek için elinden gelen her şeyi yapacağını altını çizmektedir. Kullanılan ‘mezar’ gibi ölüme ait kavramlar, şiirin karamsar ve ölüme işaret eden havasını desteklemektedir. “Ölmemenin olsa gerek ilacı” dizesi de şiir kişinin bu düşüncesini destekler nitelikte olup şiir kişinin ölmemenin çarelerini aradığını vurgulamaktadır. Bu noktalar bağlamında, Necip Fazıl’ın ölümü kabullenemediği şiirlerinden en çok göze batanlarından biri “Eski Rafta” şiiridir. Aynı şekilde şiir kişinin ölüm hakkındaki sorularını kaleme aldığı şiirlerinden bir diğeri de “Ölmek” şiiridir.

“...İndik de dünyaya karanlıklardan,

Sıra sıra mezar, başka ne gördük?

Ölmek, ilk ve son, büyük kelime;

Çarpıldık, ölmek için ölüme!

Ver Allah'ım, büyük sırrı elime;

Geçmez ân, solmaz renk, kopmaz bütünlük.”

Şiirde yer alan “İndik de bu dünyaya karanlıklardan, sıra sıra mezar, başka ne gördük?” dizeleri, hayatta gerçek olan tek şeyin ölmek olduğunu, geriye kalan her şeyin bir gün biteceğini, yalnızca bir illüzyondan ibaret olduğunu anlatmaktadır. Şiir kişisi, “Ver Allah’ım, büyük sırrı elime” dizesi ile benzetme sanatını kullanarak ölümü bir sır olarak tanımlamıştır. Sırlar bilinmeyen sorulardır ve ölümün ve onun için kafasını kurcalayan ve yanıtını aradığı bir soru olduğuna değinmektedir. Bu cevabı da Tanrı’dan istemektedir. ‘Çarpıldık ölmek için ölüme’ dizesi de ölmekten korktuğunu fakat ölümden kaçamadığını anlatmaktadır. Ölüm konusunun korkuyla işlendiği eserlerden bir diğeri de “Çan Sesi” şiiridir.

“Önümden bir hız geçti, aktı ateşten izler;
... Şimşekler yanıp söndü, şimşekler sönüp yandı;
...Sağa sola sallanıp, dan, dan, dan, çaldı çanlar,
Durmadan çaldı çanlar, durmadan çaldı çanlar,
Sular ürperdi, eşya ürperdi, tunç ürperdi;
Çanlar, kocaman çanlar, korkunç korkunç ürperdi.
Gördüm ki, adım adım, gölge gölge keşişler.
Ebedi karanlığın mahzenine inmişler...”

Her dizesine korkunun hakim olduğu şiirde ‘ateşten izler’ ve ‘şimşekler’ imgeleri şiire karamsar bir hava katmakta olup işlenen ölüm temasını ağırlaştırmaktadır. ‘Sağa sola sallanıp, dan, dan, dan, çaldı çanlar, durmadan çaldı çanlar, durmadan çaldı çanlar’ dizeleri, saat ve alarmı simgelemekte olup şiir kişisinin ölüm zamanının geldiğini anlatmaktadır. Şiirin ilerleyen dizelerinde tekrarlanan ‘ürperdi’ ve ‘korkunç’ ifadeleri, kişinin ölüme karşı duyduğu dehşetin örneğidir. “Ebedi karanlığın mahzenine inmişler” dizesi de şiir kişisinin ölümü ebedi

bir karanlık olarak benimsediğinin altını çizmektedir. Şairin ölüm kavramını korkuyla işlediği şiirlerinden bir diğeri de “Tablo” şiiridir.

“Ölümü sığdıramaz,

Akıl daracık koğuk.

Ölemez, çıldıramaz,

Ağlarlar boğuk boğuk.

...Ölü yerde, sopsoguk...”

Ölümün dert ve travma ile bağdaştırıldığı bu şiirde, şair tamamıyla karamsar bir atmosfer yaratmıştır. ‘Ölümü sığdıramaz, akıl daracık koğuk’ dizeleri ölüm gerçekliğinin bir bilinmezlik olduğunu ve insan aklının bu soru işaretlerinin yanıtlarını yaşamı boyunca bulamadığını anlatmaktadır. ‘Ölemez, çıldıramaz; ağlarlar boğuk boğuk’ dizeleri de şiir kişinin tasvir ettiği ölü bedeninin yakınlarının ağlamasını fakat üzüntülerine karşın ellerinden gelen hiçbir şeyin olmadığını dile getirmektedir. Şiirin son dizesi olan ‘ Ölü yerde, sopsoguk’ ifadesi de ölüm kavramıyla korkunun ve ürpertinin bağlamıdır.

2.2 Necip Fazıl’ın ölüm konulu şiirlerinde teslimiyet ve mutluluk

Necip Fazıl’ın “Çile” isimli eserinde ölümü kabullendiği ve adeta ölümü çağırdığı şiirleri ağırlıktadır. Şair bunalım evresinden çıkıp kendini ölümün kollarına teslim etmiş ve bu teslimiyeti yazdığı şiirlerinin damarlarına kadar işlemiştir. Ölüm kavramına karşı takındığı vurdumduymaz hava okurların içini titretecek türdendir. “Dövün” şiiri bu vurdumduymazlığın belirgin örneklerinden biridir.

“Ben ölünce etsin dostlarım bayram;

Üstüste tam kırk gün, kırk gece düğün!

Açı doyurmaksa kabirde meram,
Yemeğim fatiha, günde beş öğün.

Hey gidi, gölgeler ülkesi dünya!
Bir görünmez şeyin gölgesi dünya!
Boşlukta ayrılık bölgesi dünya!
Bu dünyada yeme, içme ve dövün!”

Ölüme karşı mutluluğunun örneği olan bu şiirde şiir kişisi ölümüne kendinin üzülmeceği gibi dostlarının da üzülmesine gerek olmadığını dile getirmiştir. Ona göre ölüm doğal bir gerçekliktir ve insanların biri ölünce duyduğu üzüntü gereksizdir. Aksine, ölümü arzuladığı için bu arzusuna kavuştuğunda etrafındaki insanların da onun adına sevinmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Şiirin ikinci bölümünde şiir kişisi bu dünyanın geçici olduğunu, ayrılığın elbet bir gün geleceğini, her şeyin ölümün ardından başlayacağını altını çizmektedir. Şairin ölüm kadar ağır bir konuya karşın yarattığı hava o kadar sıradan ve pozitif ki,

‘Bu dünyada ne renk, nakış, lezzet, ne varsa küsüm;
gözümde son marifet, Azraile tebessüm’

dizelerinden oluşan “Tebessüm” şiirinde adeta eski bir dostuna gülümsemesini kaleme alır gibi bahsetmektedir ölüm meleğinden. Şair, en başından beri kabullendiği ölüm gerçekliğini bazı şiirlerinde iyice öne çıkarmaktadır. “Tabut” şiiri bu eserlerden biridir.

“Tahtadan yapılmış bir uzun kutu;

Baş tarafı geniş, ayak ucu dar.

Çakanlar bilir ki, bu boş tabutu,

Yarın kendileri dolduracaklar.

...Geride kalanlar hep dövünse de,

İnsan birer birer yine giriyor.”

Tabut tasviriyle başlayan şiirde şiir kişisi ‘Çakanlar bilir, bu boş tabutu, yarın kendileri dolduracaklar’ dizeleriyle her insanın ölümle karşılaşacağını, onların da bu durumu kabul etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı şiirin farklı dizeleri olan ‘Geride kalanlar hep dövünse de, insan birer birer yine giriyor’ dizeleri, her insanın sırayla ölümü tadacağını, geride kalanların kendilerini üzmemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Şirin ölüm günü için sabırsızlandığının örneği de “İşim Acele” şiirinde öne çıkmaktadır.

“...Hüküm yazılıyken kara tahtada

İnsan yine arar ecele çare!

Gençlik... Gelip geçti... bir günlük süstü;

Nefsim doymamaktan dünyaya küstü.

Eser darmadağın, emek yüzüstü;

Toplayın eşyamı, işim acele!”

Şiir kişisi, ‘Hüküm yazılıyken kara tahtada, insan yine arar ecele çare’ dizelerinde insanları kendinden ötekileştirerek onlardan farklı olduğunu, insanların değiştiremeyecekleri ölüm gerçekliğinden kaçtığını anlatmaktadır. Yazılı olan hüküm, insanların doğumundan beri belli olan kaderleri ve ecelleridir. Kendinin ölüme bakış açısı ise ‘Toplayın eşyamı, işim acele’ dizesinde sabırsızlık olarak öne çıkmaktadır. Şiir kişisi dünyada nefsinin doyuramamış, istediklerini gerçekleştirememiş ve bu nedenle öleceği günü sabırsızlıkla beklemektedir. Şairin ölümü korkusuzca ele aldığı eserlerinden birisi de “Biter” şiiridir.

“Kakılır bir yerde, kalır oyuncak,
Kurgular biter.
Ölüm... o geldi mi ne var korkacak?
Korkular biter.
...Unuturuz hayat adlı uykuyu,
Uykular biter.

Biter, her şey biter; ses, şekil ve renk,
Kokular biter.
Kabir sualiyle kapanır kepenk,
Sorgular biter.”

Şiir kişisi, şiirin ilk dizesinde ‘oyuncak’ sembolüyle çocukluk yıllarını ve kurguların bitmesiyle de çocukken inanılan hayallerin ölüm gerçekliği karşısında yok olduğunu vurgulamaktadır. “Ölüm... o geldi mi ne var korkacak? Korkular biter.” dizeleri de şiir kişinin başka insanların ölümden neden korktuklarını anlayamadığını vurgulamaktadır. “Unuturuz hayat adlı uykuyu, uykular biter.” dizeleri de herkesin sandığının aksine asıl uykunun ölüm değil yaşam olduğuna dikkat çekmektedir. Şiirin son dizeleri olan “Biter, her şey biter; ses, şekil ve renk, korkular biter. Kabir sualiyle kapanır kepenk, sorgular biter.” cümleleri, ölümün tüm sorguların sonu olduğuna, ebedi karanlığa işaret etmektedir. Necip Fazıl’ın ölümü düşlediği, umursamazlık ve rahatlık duygularının hakim olduğu şiirlerinden bir diğeri de “Ölünün Odası” şiiridir.

‘Bir oda, yerde bir mum, perdeler indirilmiş;
Yerde çıplak bir gömlek, korkusundan dirilmiş.

Sütbeyaz duvarlarda, çivilerin gölgesi;
Artık ne bir çıtırtı, ne bir ayak sesi...
Yatıyor yatağında, dimdik, upuzun, ölü;
Üstü, boynuna kadar bir çarşafla örtülü.
Bezin üstünde, ayak parmaklarının izi;
Mum alevinden sarı, baygın ve donuk benzi.
Son nefesle göğsü boş, eli uzanmış yana;
...Belli ki, birdenbire gitmiş çırpınamadan.
Bu benim kendi ölüm, bu benim kendi ölüm;
Bana geldiği zaman, böyle gelecek ölüm...'

Bu kadar net bir şekilde kendi kurduğu ölümünü tasvir etmesi, şiir kişinin ölüm konusunda ciddi anlamda uzun bir süre kafa yorduğuna işaret etmektedir. Önce tanrısal anlatımla betimlediği ölü beden, son dizelerde yatanın kendisi olduğunu anlamasının verdiği şaşkınlıkla 'Bu benim kendi ölüm' cümlesini tekrarlmasına sebep olmuştur. Başta bu tekrar dehşet sebebiyle olmuş gibi gözükse de son cümlede yine bir kabulleniş izleri taşımaktadır. Şiir kişinin ölüm gününü kolay bir kabullenişle beklediği şiirlerden bir diğeri de "Boş Dünya" eseridir.

"Gittiler... Bana dünyam

Birdenbire boş geldi.

Seçilmiş oldu eşyam.

Odalarım loş geldi.

Gözlerim müebbet,

Günü gelir elbette...

Gelir, Melek nöbette,

Safa geldi, hoş geldi.”

Şiir kişisi, gitmek-gelmek kavramlarını yaşam ve ölümle ilişkilendirmiştir. İlk dizedeki ikinci çoğul şahıs üzerine yüklenen gitmek fiili, şiir kişinin sevdiklerinin bu dünyadan göçmesini, yani ölümü simgelemektedir. Devam eden dizelerde ise şiir kişisi sevdiklerinin ölümü ile birlikte dünyanın ona boş gelmeye başladığını ve yaşam enerjisini kaybettiğini anlatmaktadır. ‘Odarım loş geldi’ dizesi de bir bir sönen yaşamların onun hayatını da kararttığının göstergesidir. Şiirin ilk bölümünde yakınlarının ölümünden bahsederken ikinci bölümde konu yine kendi ölümüne dönmüştür. ‘Gözlerim müebbet, günü gelir elbette” dizeleri, şiir kişinin öleceği günün geleceğinin bilincinde olduğunu ve oturup o günü beklediğini anlatmaktadır. ‘Gelir, melek nöbette; safa geldi, hoş geldi.’ dizeleriyle de ölüm meleşini sabırsızlıkla beklediğini bir kez daha tekrarlamaktadır. Necip Fazıl’ın dünyevi zevklerden ce isteklerden sıkıldığını ve öteki dünyayı arzuladığını anlatan şiirlerinden bir diğeri de “Tebessüm” şiiridir.

“Bu dünyada renk, nakış, lezzet, ne varsa küsüm;

Gözümde son marifet, Azraile tebessüm...”

dizelerinden oluşan şiir, şiir kişinin içinde bulunduğu dünyadan bıktığını ve yalnızca ölümü arzuladığını anlatmaktadır. Şiir kişinin Azrail’e tebessüm etmesi, ölümü bekleyişinin kanıtı niteliğindedir. Şairin ölüme karşı duyduğu coşkunun giderek arttığı şiirlerinden biri “Müjde” şiiridir. Şiirin başlığından da anlaşılacağı gibi, şiir kişisi ölüm kavramını çok pozitif bir kavram olan müjde ile bağdaştırmaktadır.

“Öleceğiz; müjdeler olsun, müjdeler olsun!

Ölümü de öldüren Rabbe secdeler olsun!”

Ölümün gelişini coşkuyla karşılayan Necip Fazıl, bu kısa şiirdeki ölüme duyduğu hasreti okuyucuya net bir şekilde hissettirebilmektedir. Ölüm kavramını müjde kavramıyla bağdaştırması, şairin ölümü ne kadar arzuladığının göstergesidir.

Necip Fazıl Kısakürek’in “Çile” isimli eserindeki ölüm temasının hakim olduğu şiirler incelendiğinde şairin yaşamı boyunca ölüme karşı bakış açısının sıklıkla değiştiği ve korku-teslimiyet temaları çerçevesinde şekillendiğini görmek mümkündür. Şair, zaman zaman kendiyle çelişmiş, ölüme karşı hissettiği karmaşık duyguları kelimelere dökerek netleştirmeye çalışmıştır. Bu durum da şiirlerinin bir kısmının dert ve travma konuları, bir kısmının da teslimiyet ve mutluluk konuları ile ilgili olmasına sebep olmuştur. Yaşamı boyunca bu bilinmezliği irdeleyen şair, okurların da ölüm temasını sorgulamalarını sağlamıştır.

SONUC

Sonuç olarak, yazılan Türk Edebiyatı İleri Düzey tez çalışmasında ‘Ölüm şairi’ olarak nitelendiren Cahit Sıtkı Tarancı ve Necip Fazıl Kısakürek’in her ikisinin de aynı tema üzerinde benzer git-geller yaşayarak ortaya koydukları eserler incelenmiştir. İki şairin de tüm eserler yapıtlarında ölüm teması üzerinde yazdıkları tüm şiirler incelenmiş, her şiir duygu durumu ve anlam tekniklerine değinilerek ayrı ayrı irdelenmiştir.

İncelemeler sonucunda, Cahit Sıtkı Tarancı'nın ölüm olgusuna bakış açısının zaman zaman kabulleniş ve kurtuluş, zaman zaman ise korku ve karamsarlık temalarını çağrıştırdığı görülmüştür. Karamsarlık ve korku duygularının sebebi ölümün bilinmezlikten ibaret olması ve şairin hayatı boyunca cevaplayamayacağı soruların onu korkutması olarak görülmektedir. Şair, içindeki bu bitmek bilmeyen korkuları kağıda dökerek ölüm temasında birçok eser yazmıştır. Şairin kabulleniş ve kurtuluş temalarının baskın olduğu şiirlerinin arka planında da sebep olarak şairin olgunlaşma ve yaşlanma evrelerine girdiği ve ölüm olgusunun kaçamayacağı doğal bir gerçeklik olduğu gösterilebilir. Şiirlerin genelinde betimleme, kişileştirme ve tezat sanatından yararlanan şair, ölüm konusundaki anlatımını güçlendirmiştir.

Bir diğer ölüm şairi Necip Fazıl Kısakürek'in ölüm temalı tüm şiirlerinin incelendiği bu tezde, şairin ölüme karşı tezat yaratan iki kutbu olduğu gözlemlenmiştir. Bu tezat duygular, ölüm düşüncesine karşı dert, travma ve teslimiyet, mutluluk olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. İncelenen bu alt başlıklarda şairin aynı şekilde zaman zaman ölümden korkması sebebiyle ortaya çıkan dert ve travma duyguları, yaş alıp olgunlaşmasıyla teslimiyet ve mutluluk duygularına dönüştüğü net bir şekilde görülmektedir. Şairin başta 'sinsi' diye bahsettiği ölüm olgusu daha sonra 'dost' kavramına dönmüştür. Bu da şairin dünyaya ait olan zevklerden hevesini aldığı, sonsuz huzur olan ölüme kavuşmak istediğinin işaretidir.

Sonuç olarak, bu tez çalışmasında şiirlerinde ölüm temasının öne çıktığı iki şair karşılaştırılmış ve ölüm olgusunun insan hayatında önemli bir yeri olduğu, bilinmezliğin insanı korkutabileceği ve olgunlaşma ile birlikte korku duyulan ölüm kavramına teslim olunmasının çok olası olduğu sonucuna varılmıştır.

III. KAYNAKÇA

Tarancı, Cahit Sıtkı. Otuz Beş Yaş. İstanbul: Can Yayınları, 2016

Kısakürek, Necip Fazıl. Çile. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 2016

Sönmez, Nesim.

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt10/sayi53_pdf/1dil_edebiyat/sonmez_nesim.pdf “Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde Yalnızlık ve Ölüm Temaları”, 2016

Tan, Murat. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/338294> “Necip Fazıl'ın Hikayelerinde Kaçınılmaz Son: Ölüm”, 2016